

Zittingsjaar 2023-2024-1015

Landsverordening tot houdende voorzieningen ten behoeve van de overdracht van de drie rioolwaterzuiveringsinstallaties van het Land te Bubali, Parkietenbos en Zeewijk, de rioolstelsels van het Land, de vuilverbrandingsinstallatie te Parkietebos, alsmede alle daarmee samenhangende toebehoren, aan de naamloze vennootschap Aruba Wastewater Sustainable Solutions N.V. (Landsverordening overdracht rioolnetwerk en vuilverbrandingsinstallatie)

VERSLAG

NO. 4

Het voorbereidende onderzoek heeft aanleiding gegeven tot het formuleren van de hiernavolgende vragen en/of opmerkingen.

De leden van de MEP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige ontwerplandsverordening. Naar aanleiding hiervan heeft de fractie de volgende vragen:

Overwegingen:

- RWZI heeft urgent aandacht nodig
- RWZI kost geld
- In de ontwerplandsverordening wordt aangegeven dat dit geld verkregen zal worden door verhoging 'environmental levy' van \$3 naar \$12 per overnachting
- ATA, AHATA e.a. geven aan dat 70% van 'vacation rentals' op Aruba niet geregistreerd/illegaal zijn
- In dit concept zal 70% van de 'vacation rentals' niet bijdragen aan de RWZI
- In dit concept zal 70% van de klanten (toeristen) van 'vacation rentals' niet bijdragen aan de RWZI
- Dit concept bevordert/beloont het illegale circuit en benadeelt hen die reeds wel aan hun verplichting voldoen
- Andere oplossingen zijn aangedragen om een hogere compliance te bereiken
- Andere oplossingen zijn aangedragen om een eerlijkere lastenverdeling te bereiken

- Verhoging van de 'environmental levy' als oplossing voor de kosten van de RWZI is derhalve niet acceptabel

Welke andere oplossingen ziet de overheid als mogelijkheid om op korte termijn de RWZI te financieren?

Welke andere oplossingen brengen partners naar voren om op korte termijn de RWZI te financieren?

De leden van de MEP-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

De leden van de AVP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige ontwerplandsverordening. Naar aanleiding hiervan heeft de fractie de volgende vragen:

Met de oprichting van Aruba Wastewater Sustainable Solutions N.V. is het volledig beheer van de rioolwaterzuiveringsinstallaties en het rioolstelsel geprivatiseerd. Het betreft een publieke taak die zal worden uitgevoerd door een private entiteit. Kan de regering een onderzoek overleggen waaruit blijkt dat privatisering van de RWZI, de beste oplossing is voor de huidige RWZI-problematiek?

Naast de in de overweging aangegeven financieel motief, welke andere redenen liggen aan deze keuze ten grondslag?

In hoeverre zijn de stakeholders (Zoals ATA, AHATA en ATIA) en degenen die direct de gevolgen/overlast/hinder ondervinden van de gevolgen van de preciaire situatie van de RWZI, betrokken bij de totstandkoming van de huidige wetgeving? Is er waardevol overleg met omwonenden van Parkietenbos, Bubali en Zeewijk die overlast ervaren? Is er een waardevolle consultatie geweest met de hotels, restaurants en andere direct gedupeerden omtrent de privatiseringsvoornemens van de regering?

In hoeverre is de zienswijze van de stakeholders betrokken bij de totstandkoming van het huidige ontwerp?

Kan de regering een overzicht overleggen aan de Staten van Aruba, omtrent de financiële gevolgen van de rechtszaken die tegen Land Aruba zijn gevoerd door de gedupeerden, omtrent de gevolgen van de RWZI voor hun gezondheid en bedrijvigheid van hun onderneming?

Is door de regering een alternatieve oplossing bedacht voor de precare situatie en de onaangename gevolgen van RWZI-problematiek? Is de regering bereid de locatie van de RWZI te verplaatsen naar een andere locatie, waardoor de hinder en overlast voor direct gedupeerden wordt verlicht? Deze zienswijze is meerdere malen geuit door verscheidene hotels, met name de directie van Amsterdam Manor.

Uit de memorie van toelichting en ontwerp blijkt dat de operationele kosten en noodzakelijke investeringen gedekt zouden worden, door verhoging van de heffing ten behoeve van timeshareresorts, logementen en hotels. Kan de desbetreffende Minister een grondig onderzoek aan de Staten van Aruba overleggen, waaruit blijkt dat het verhoging van de fiscale lasten op de toeristische sector geen aanzienlijke gevolgen zullen hebben voor de toeristische sector en daarmee de Arubaanse economie? In hoeverre kan de Minister garanderen dat een dergelijke heffing geen averechtse gevolgen zal hebben voor de Arubaanse economie?

De regering heeft al eerder, een pakket aan fiscale maatregelen ingevoerd, zoals de verhoging van de toeristenheffing van 9 naar 12,5% en andere maatregelen die kostenverhogende effecten hebben gehad voor de toeristische sector. Hoe elastische is de toeristische sector, in de zienswijze van de regering?

Is door de regering een extern objectief onderzoek gedaan naar de mogelijke kostenverhogende effecten van de nieuwe heffing voor de toeristische sector en welke gevolgen dit zou hebben voor de operationele aspecten van de onderneming in de toeristische sector?

De regering maakt duidelijk dat het bedrag die aan de exploitant zal worden toegekend jaarlijks bij landsbesluit wordt vastgesteld. De regering zal publieke middelen ter beschikking stellen aan een private entiteit, waarop hij geen invloed kan uitoefenen of direct toezicht kan houden op de doelmatig besteding daarvan. In hoeverre zal de regering kunnen waarborgen dat de middelen doelmatig zullen worden aangewend ten behoeve van het oplossen van de RWZI-capaciteitsproblematiek?

Het personeel van de afdeling beheer waterschappen van de DOW, zal ter beschikking worden gesteld van de nieuwe entiteit 'exploitant', voor een periode van drie maanden. Indien het ambtelijke personeel bewust kiest om niet in dienst te treden van de nieuwe entiteit en binnen de overheid geen nieuwe functie beschikbaar is voor deze gespecialiseerde professionals, dan zullen ze conform de ontwerp en de memorie van

toelichting worden ontslagen. Welke maatregel zal de regering nemen, om te vermijden dat de opgebouwde kennis verloren gaat, wegens ontslag van het oorspronkelijke personeel van de afdeling beheer waterschappen van de DOW?

Heeft de regering aan het personeel van de afdeling beheer waterschappen van de DOW een garantie geboden, dat zij een andere functie zullen krijgen indien ze besluiten om niet in dienstverband te treden bij die nieuwe entiteit "exploitant"?

Uit de memorie van toelichting blijkt dat de huidige staat van de RWZI's een aanzienlijke risico vormt voor de milieu en de volksgezondheid. Welke maatregelen heeft de regering genomen om het voornoemde risico te mitigeren? Welke tijdelijke maatregelen zijn getroffen, om de gevolgen voor gezondheid van burgers en toeristen die in de omringende omgeving verkeren te mitigeren?

De regering heeft een begrotingsoverschot gerealiseerd voor het begrotingsjaar 2023 en er is een te verwachten surplus voor 2024. Uit de bescheiden van rechtszaken die tegen Land Aruba worden gevoerd vanwege de RWZI problematiek is af te leiden, dat men van mening is dat er sprake is van 'politiek onwil' om de RWZI- problematiek op te lossen of althans daarin te investeren. Kan de regering aangeven welke prioriteiten worden gegeven aan de financiële middelen die zijn gegenereerd, als gevolg van de verhoging van de fiscale lasten op de bevolking en ondernemers?

De Raad van Advies betwijfelt of de financiële middelen ontbreken. Uit de financiële producten van de regering blijkt dat er wel degelijk financieel ruimte is en zal vrijkomen om te investeren. Kan de regering aangegeven waarom er bewust is gekozen, om geen investeringen te doen in de RWZI-problematiek?

De Raad van Advies geeft aan dat het vigerende Retributie besluit rioolafvoer nimmer is gehandhaafd. Is de regering van voornemens om alsnog het Retributiebepsluit rioolafvoer te implementeren?

De Raad van Advies merkt op en vraagt zich af waarom de regering heeft afgezien van de mogelijkheden om de rioleringsstelsel en de RWZI onder te brengen bij WEB N.V. vanwege de beschikbare ervaring, menskracht en expertise. Kan de regering aangegeven of deze alternatief serieus is overwogen?

De Raad van Advies stelt voor om de juridische kaders op orde te stellen, alvorens over te gaan tot privatisering. In welke stadium bevindt de totstandkoming van wetgeving of beleid ten aanzien van afval(water)verwerking?

De conclusie van de Raad van Advies aan de hand van de landsverordening overdracht rioolwerk en vuilverbrandingsinstallatie is om het ontwerp niet aan de Staten aan te bieden alvorens met de opmerkingen van de Raad rekening te houden. Is de landsverordening weer naar de Raad van Advies toegestuurd voor een tweede advies? Indien dat niet het geval is kan de regering aangeven waarom niet?

Raad van Advies ta duda cu gobierno no tin e medionan financiero y cu no lo tin espacio pa atrae financiamiento externo. Segun Raad van Advies ta trece dilanti cu for di najaarsnota 2023 ta resulta cu tin 25.1 miyon disponibel pa inversionnan extra. Tambe for di splicacion di presupuesto 2024 ta muestra na 2025, 2026, 2027 y 2028 lo tin surplus total di 333 miyon. Pues lo tin medionan financiero pa inverti. Raad ta muestra cu entradanan ta ser usa pa gastonan di gobierno cu ta keda crece. No tin control di gastonan. Pues Raad ta di opinion cu gobierno mes por inverti den RWZI. Gobierno no ta di acuerdo cu e por inverti den RWZI pero ta keda sin contesta encuanto e sumanan. Pregunta ta kico ta wordo haci cu e 333 miyon florin? Den cual proyecto lo inverti e suma aki?

A base di cual argumentonan no por inverti e 333 miyon den RWZI?

Gobierno ta pensa pa djis lanta un entidad nobo atrobe, tuma medida y cu e suma aki lo bay inverti den e entidad aki. Ki ta pasa si resulta cu e entidad aki no tin suficiente medionan financiero of tin mal maneho. Ken lo paga esaki? Lo surgi otro medida pa sigui mantene e facilidanan di RWZI?

Kan de minister de Staten informeren over zijn bevindingen voor wat betreft de situatieanalyse van de WEB NV waardoor het niet mogelijk is om de RWZI onder te brengen bij de WEB NV?

De regering geeft aan dat er minimale voorwaarden zijn om de RWZI-infrastructuur onder te brengen bij een bestaande entiteit. Welke zijn deze voorwaarden? Kan de minister deze voorwaarden aan de Staten doen toekomen?

Is het oprichten van een nieuwe entiteit geen vorm van werkverschaffing door de overheid?

Wie zal het nieuwe personeel benoemen?

Wie zal controle uitoefenen op de directie?

Kan de regering de Staten informeren wie de leden van de directie zullen zijn?

De Raad van Advies geeft aan dat wettelijke normen ontbreken waardoor AWSS naar eigen inzicht kan handelen hetgeen op gespannen voet kan komen te staan met de belangen van de natuur, het milieu en de burger. Waarom wordt toch gekozen om dit nieuwe entiteit door te drukken?

De Raad vraagt zich ook af of aan AWSS exclusiviteit zal worden verleend voor het zuiveren van afvalwater.

De Staten verzoeken de regering om het transitieprotocol waarin onder anderen kwaliteits- en milieunormen zijn verwerkt aan de Staten te overhandigen.

Kan de Staten het Sociaal Plan ontvangen. Wat is geregeld voor de drie leden van het personeel die niet over willen gaan. Kan de Staten worden geïnformeerd waar deze leden zullen worden geplaatst?

Degenen die over zullen gaan gedurende de terbeschikkingstellingsperiode zullen geen of extra werkzaamheden verrichten. Betekent dit dat zij daarna wel andere werkzaamheden zullen krijgen?

Hoeveel bedraagt de sign-on-bonus per werknemer of hoeveel is het totaal hiermee gemoeide bedrag?

De leden van de AVP-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

De leden van de MAS-fractie hebben geen vragen en/of opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van het voorbereidende onderzoek en behouden zich echter het recht voor om vragen te stellen gedurende de openbare vergadering.

De leden van de Raiz-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige ontwerplandsverordening. Naar aanleiding hiervan heeft de fractie de volgende vragen:

De Aruba Hotel and Tourism Association (AHATA) heeft aangegeven geen kennis te hebben genomen van het wetsvoorstel dat aan de Staten is aangeboden. Volgens de AHATA heeft de regering geen gehoor gegeven aan hun suggesties.

Minister kunt u aangeven in hoeverre de AHATA betrokken is geweest bij de totstandkoming van het ingediende wetsvoorstel?

Wat waren de suggesties van de AHATA met betrekking tot de doelstelling van het wetsvoorstel?

Indien u de suggesties van de AHATA niet heeft gevolgd, kunt u aangeven waarom niet? Graag uw antwoord motiveren.

Kunt u onderbouwen waarom er niet gekozen is om bezoekers met extra belasting te belasten bij de aankomst op het vliegveld?

Het is duidelijk dat er iets gedaan moet worden, maar de vraag is wat de beste manier is. Waarom is er niet gekozen om via de 'Online ED Card' of via de 'Airline Ticket' deze middel te heffen, waardoor iedereen zal betalen? Het maakt niet uit of iemand bij een hotel, 'time share' of 'other accommodations' verblijft (AirBnB, Booking.com et cetera). Waarom is er gekozen om via de Toeristenheffing (TH) en Bijzonder belasting verblijf (BBV) te innen?

De Aruba Tourism Authority (ATA) heeft aangegeven niet betrokken te zijn geweest bij de totstandkoming van het wetsvoorstel.

Gezien hun functie op het gebied van toerisme en het stimuleren daarvan, kunt u aangeven of de ATA betrokken is geweest bij de totstandkoming van het ingeleverde wetsvoorstel? Graag uw antwoord motiveren.

Op 26 januari 2024 is er een brief (document) van ATA verzonden naar Minister Arends van Natuur en Minister Oduber van Toerisme, te maken met het ontwerp landsverordening overdracht rioolwaterzuiveringsinstallaties. Kan een van de Ministers dit document ter inzage aan de Staten ter beschikking stellen?

In tien jaar tijd (2013-2023) zijn er verschillende heffingen en belastingen geïntroduceerd op Aruba die veel invloed hebben op de 'cost of doing business' en vanzelfsprekend op de 'cost of living' voor zowel de bevolking van Aruba als de toeristen/bezoekers die naar Aruba met vakantie komen. Wat zijn de meningen van de Minister Arends en Minister Oduber hierover? Een paar voorbeelden hiervan zijn: introductie van \$3 per nacht in 2013 wet BBV. In 2014 werd het tarief van Toeristen Heffing 9,5%. In 2015 werd Bazv van 1,5% geïntroduceerd. In 2016 werd de 'Cruise Passenger Fee' van \$3,- naar \$8 verhoogd. In het jaar 2023 werd de Toeristen Heffing van 9,5% naar 12,5% verhoogd.

Dit zijn allemaal verhogingen die invloed hebben op de bestedings-/uitgavenpatroon voor onze terugkerende gasten en nieuwe gasten. Wat is uw mening hierover?

Nu dat de TH 12,5% in het jaar 2023 is geworden, kan de Minister van Toerisme, een duidelijk uitleg geven hoe de facturering van deze heffingen in zijn werk zal gaan? En hoe de verdeling van deze heffingen zal uitzien tussen het Land Aruba en de ATA?

Kan de Minister van Toerisme een specificatie van deze financiële veranderingen beter in kaart brengen, voor wat betreft de Bijzondere Belasting Verblijf (BBV of Environmental Levy) van \$3,- naar \$12,-? En hoe de verdeling van deze heffing eruit zal zien tussen Land Aruba en AWWWS? Welke is de datum van invoering?

Op de vraag van de Raad van Advies of de financiering van de noodzakelijke investeringen ten behoeve van de RWZI's uit eigen middelen wel mogelijk is, geeft u onder anderen als antwoord dat het gebruik van het retributiebesluit niet mogelijk is vanwege de vraag of het nog een adequaat instrument is om het vereiste inkomen te genereren.

De Raad van Advies heeft hun stelling beargumenteerd vanuit een verkregen surplus en een te verwachten surplus bij de volgende begrotingen van Land Aruba. Kunt u vanuit dit perspectief beargumenteren waarom de financiering van de noodzakelijke investeringen ten behoeve van de RWZI's uit eigen middelen niet mogelijk is?

Wat zijn de kortetermijnoplossingen voor de RWZI's door Land Aruba en AWWWS? En wat zijn de middel- en lange termijn oplossingen voor de RWZI's door AWWWS?

Wat zijn de financiële gevolgen van dit ontwerp voor het begrotingsjaar 2024 en 2025 voor wat betreft de begroting van Land Aruba en de begroting van DOW? Is er rekening gehouden met deze financiële situatie en veranderingen over het gehele jaar 2024?

Welke andere heffingen zullen geheven moeten worden voor het afhandelen van de Luchtvaart problematiek over certificering via ICAO? Is dit ook meegenomen in de BVV of de TH? Of wordt dit via een andere soort middel of heffing bekostigd?

Waarom kiest de regering van Aruba niet om alle nodige heffingen tegelijkertijd te introduceren? Zal er een goede voorlichting ('promotion') gegeven worden om de gasten goed uit te leggen waarom Aruba dit wil gaan doen?

Wanneer zal de regering van Aruba de 'other accomodations' aanpakken en niet weer voor dezelfde bedrijven zoals hotels en 'time share' de toeristenheffing per kamer verhogen?

De leden van de Raiz-fractie behouden zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

Het lid van de Accion21-fractie heeft geen vragen en/of opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van het voorbereidende onderzoek en behoudt zich echter het recht voor om vragen te stellen gedurende de openbare vergadering.

Het onafhankelijke lid G.L. Croes heeft met belangstelling kennisgenomen van de onderhavige ontwerplandsverordening. Naar aanleiding hiervan heeft zij de volgende vragen:

Kan de minister alle andere alternatieven die overwogen zijn ter privatisering van de RWZI toelichten?

Kan de minister de lijst van stakeholders met de Staten delen die deel hebben genomen in het proces ter voorbereiding van dit ontwerp?

Kan de minister de adviezen van de AHATA en de ATA over het voorstel met de Staten delen?

De Staten heeft er tijdens commissievergaderingen over het ontwerp kennis van genomen dat het Landsbedrijf Utilities zich zorgen maakt over verschillende onzekerheden die er bestaan voor wat betreft dit project en ook over de benodigde financiële middelen.

Kan de minister toelichten welke onzekerheden en risico's geconstateerd worden vanuit de regering?

Kan de minister toelichten waarom de regering niet besloten heeft om de verwachte budgettaire overschotten dit jaar en komende jaren in DOW en RWZI te investeren?

Kan de minister toelichten hoe de regering eventueel en of voorlopig het handelen van AWSS zal (indien nodig) kunnen redresseren gezien het ontbreken van normstelling in wettelijke voorzieningen betreffende de normen waaraan effluent water moet volden?

Kan de minister het lijst van alle activa, en die van de overgedragen en geschonken roerende zaken die aan de AWSS zullen worden overgedragen met de Staten delen?

Kan de minister de discrepantie tussen de bepaalde executiewaarde van de vuilverbrandingsinstallatie en over te dragen roerende zaken en het opgenomen waarde op de openingsbalans van de AWSS toelichten?

Kan de minister de Staten informeren of er een financieel risicoanalyse is gedaan voor wat betreft de mogelijke (financiële) impact en risico's die er kunnen zijn voor de andere landsbedrijven die onder de Utilities ressorteren, als gevolg van dit nieuwe overname.

Kan de minister het proces, met bij behorende tijdslijn, van het verzelfstandigen/privatiseren van het RWZI gedetailleerd toelichten?

Het onafhankelijke lid behoudt zich het recht voor om nadere vragen te stellen gedurende de openbare behandeling.

Het onafhankelijke lid R.R. Santos do Nascimento heeft geen vragen en/of opmerkingen geformuleerd naar aanleiding van het voorbereidende onderzoek en behoudt zich echter het recht voor om vragen te stellen gedurende de openbare vergadering.

Dit verslag geldt als Eindverslag.

Aldus vastgesteld in de Centrale Commissie van de 15de mei 2024.

Rapporteur,

mr. E.G.A. Vrolijk